

ODDAWAĆ (611) *vb impf*

o oraz drugie a jasne (w tym w a.1 r. błędne znakowanie). ◇ *W inf* -daw- (74), -daw- (42); -daw- *RejPs* (3), *KromRozm I*, *KromRozm II* (2), *GliczKsiąż*, *GroicPorz* (2), *BielKron* (2), *OrzQuin*, *BiałKat* (2), *WujJudConf*, *BudBib*, *ModrzBaz*, *SkarŻyw* (2), *ReszList*, *PudłFr*, *LatHar* (2), *WujNT* (5), *SkarKaz* (5), *SkarKazSej* (2); -daw- *BielKom*, *KrowObr* (3), *UstPraw*, *RejAp*, *RejPos* (2), *HistLan*, *RejZwierc*, *RejPosWstaw*, *NiemObr*, *ZawJeft*, *Phil*, *GosłCast*; -daw- : -daw- *LubPs* (2:3), *BibRadz* (9:1), *CzechRozm* (4:4), *CzechEp* (5:4), *GostGosp* (3:4), *SarnStat* (15:7), *PowodPr* (1:3). ◇ *W pozostałych formach: temat -daj- a jasne (w tym 2 r. błędne znakowanie), temat -daw- a pochylone (w tym 4 r. błędne znakowanie).*

W formach tematów praes: oddaw- (200), *oddaj-* (152); *oddaw-* *March*¹, *March*¹ *Wiet*, *BierEz* (2), *OpecŻyw*, *OpecŻywSandP*, *FalZioł* (2), *BielŻyw*, *BielRozm*, *March*³, *WróbŻołt*, *KromRozm I*, *GliczKsiąż*, *GroicPorz* (2), *KrowObr* (9), *RejWiz*, *RejFig*, *BielKron* (2), *KwiatKsiąż*, *HistRzym*, *RejPos* (6), *WujJudConf* (2), *BudNT* (2), *StryjWjaz* (2), *ModrzBaz* (3), *ZapKościer*, *StryjKron* (2), *CzechEpPorz*, *NiemObr* (6), *KochMRot* (2), *ReszPrz*, *ReszHoz* (3), *ReszList*, *BielSjem*, *KochPieś*, *PudłFr* (2), *GostGospSieb*, *KochFragJan* (2), *SiebRozmyśl*, *PowodPr*, *VotSzl*, *ZbylPrzyg*; *oddaj-* *RejKup*, *Diar*, *SarnUzn*, *GórnDworz*, *PaprpPan*, *SkarJedn* (2), *ArtKanc*, *GórnRozm* (3), *GrochKal* (2), *ActReg*, *GórnTroas* (3), *OstrEpit* (2), *KołakSzczęśl*, *WysKaz* (2), *JanNKar*, *WitosłLut*, *KmitaSpit*, *SkarKaz* (13), *PaxLiz* (2), *SkarKazSej*, *KlonWor* (2), *SzarzRytJSzarz*; *oddaw-* : *oddaj-* *RejJóz* (2:2), *LubPs* (2:1), *Leop* (5:2), *BibRadz* (11:1), *OrzRozm* (1:1), *Mącz* (7:7), *OrzQuin* (1:2), *RejAp* (2:2), *RejPosWiecz*³ (2:1), *GrzegŚm* (4:1), *HistLan* (5:2), *RejZwierc* (1:1), *WujJud* (1:3), *BudBib* (8:1), *CzechRozm* (13:1) *KochPs* (3:2) *SkarŻyw* (1:13), *CzechEp* (5:2), *KochFr* (2:1), *Paprup* (1:1), *ZawJeft* (1:2), *Calep* (3:17), *GrabowSet* (4:2), *LatHar* (15:14), *WujNT* (15:11), *SarnStat* (4:10), *CiekPotr* (1:2), *CzahTr* (1:1), *GosłCast* (5:2).

inf *oddawać* (109). ◇ *praes 1 sg* *oddaję* (38) [w tym: -e (2)], *oddawam* (35). ◇ *2 sg* *oddawasz* (5), *oddajesz* (5). ◇ *3 sg* *oddawą* (43), *oddaje* (31). ◇ *1 pl* *oddawamy* (21), *oddajemy* (7), *oddaj(e)my* (4); -em *GórnTroas*, *WitosłLut*, *SkarKaz* (5), -(e)my *LatHar* (3), *WysKaz*; ~ -em (1), -(e)m (6). ◇ *2 pl* *oddawacie* (4), *oddajecie* (2). ◇ *3 pl* *oddawają* (39), *oddają* (31). ◇ *praet 1 sg m* -em, -m *oddawał* (3). *f* *oddawałam* (1). ◇ *2 sg m* -eś, -ś *oddawał* (4). *f* -s *oddawała* (1). ◇ *3 sg m* *oddawał* (34). *f* *oddawała* (4). *n* *oddawało* (1). ◇ *3 pl m pers* *oddawali* (26). *subst* *oddawały* (1). ◇ *fut 1 sg m* *będę oddawał* (3) *RejZwierc*, *KochPs*, *CzahTr*, *będę oddawać* (1) *RejJóz*. ◇ *2 sg m* *oddawać będziesz* (3) *CzechRozm*, *WujNT* (2), *będziesz oddawał* (1) *BibRadz*. ◇ *3 sg m* *będzie oddawał* (3) *RejPs*, *WujNT*, *SarnStat*, *oddawać będzie* (2) *LubPs*, *ZawJeft*. ◇ *1 pl m pers* *będziemy oddawać* (1) *KromRozm I*, *oddawać będziemy* (1) *CzechRozm*. ◇ *2 pl m pers* *oddawać będziecie* (4). ◇ *3 pl m pers* *oddawać będą* (3), *będą oddawać* (3); *oddawać będą* *OrzQuin*, *będą oddawać* *BudBib*; *oddawać będą: będą oddawać* *BibRadz* (1:1), *SarnStat* (1:1). ◇ *imp 2 sg* *oddawaj* (8); -aj (7), -(a)j (1). ◇ *3 sg* *niech oddawą* (3), *niechaj oddaje* (3). ◇ *1 pl* *oddawajmy* (1). ◇ *2 pl* *oddawajcie* (10); -ajcie (9), -ajcie (1); -ajcie : -ajcie *KrowObr* (2:1). ◇ *3 pl* *niech(aj) oddają* (2), *niechaj oddawają* (1). ◇ *con 1 sg m* *bych oddawał* (6) *RejJóz*, *LubPs*, *CzechRozm*, *KochPs* (2), *SkarKaz*, *bym oddawał* (2) *GrabowSet*, *CiekPotr*. ◇ *2 sg m* *byś oddawał* (1). ◇ *3 sg m* *by oddawał* (8). *n* *by oddawało* (2). ◇ *1 pl m pers* *bysmy oddawali* (5). ◇ *2 pl m pers* *byście*

oddawali (1). \diamond 3 pl m pers by oddawali (23). subst by oddawały (1). \diamond *impers praes* oddawa sie (1) [cf też ODDAWAĆ SIĘ *praes* 3 sg]. \diamond *praet* oddawano (6), [oddawało się cf ODDAWAĆ SIĘ *praet* 3 sg n]. \diamond *con* by oddawano (2), [by się oddawało cf ODDAWAĆ SIĘ *con* 3 sg n]. \diamond *part praes act* oddając (28), oddawając (22), oddając (1) *KwiatKsiąż.*

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI-XVIII w.

1. *Dawać; reddere PolAnt, Vulg, Cn; tradere Vulg, Cn; resignare Mącz, Cn; dare PolAnt; mandare Calep; addicere, transcribere Cn* [w tym: kogo (3), co (166), komu (97), czemu (Przen) (2)] (172) : Bo gdy nam [Józef] żyto oddawał sam zapieczętował RejJóz N6v; iż dziełięc niewiałt w iednem piecu chleb dla was piec będą oddawając go wam pod wagą *BibRadz Lev* 26/26; *Mącz* 253d, 392d; *Calep* 634a; Piwo młode oddawać szynkarzom *GostGosp* 138; *SkarKaz* 119b.

oddawać na kogo z czego (1): tę czwartą część któraby miała przyść z *Arend dożywotnych/ [...]* bierzemy na łwe trzy części/ że z nich ią [obronę] odprawować mamy/ y oddawać na służebné z kárbu Koronného *SarnStat* 103.

Zwroty: »oddawać w moc« (1): Pokłoniły sie Iflanty obfite/ Oddając mu [królowi Stefanowi] w moc zamki niedobyte *GrochKal* 19.

»wzajem sobie oddawać« = *wymieniać się* (1): Mieszczanie gdy sie połcie Kłędzu spowiadáli/ Iż fą cudzołożnicy/ wżycy powiedáli. Ten rzekł/ á skądże tych pań tak wiele miewacie? Podobno iże wzaiem łobie oddawacie. *RejFig Ccv.*

W przen (1) :

Zwrot: »w obce ręce oddawać« (1): bo ci po śmierci ząginą porzuciwłly włlytko zebranie swoie/ [...] á mullą ie wopce ręce oddawać. *RejPs* 73.

Przen (17) :

Zwrot: »palmę oddawać« (1): Iż nie fwaróm/ miłości/ palmę oddawamy *GostCast* 18.

a) *Zalecać napisany tekst* (14) :

α) *Nieznanemu czytelnikowi* (6) : Ktory [żywot Pana Jezusow] iuz powtoré wyrażony ij polepłfony [...] wálłé przyiazni oddawamy. *OpecŻywSandP ktv; CzechRozm* A8; *PaprPan* V v; *Vpominek* albo *Przeštroga/ Zacnemu Narodowi Polłkiemu [...]* namnieiżi Sluga i brat nato interregnum oddaie. *PaprUp kt; CzahTr* G.

Zwrot: »oddawać ku pożytkom [czyim]« (1): przed nogi iego świętey miłości iáko zá wdzięcznieyłą ofiárę tę nałzę pracą pokładamy/ oddawając ią ku pożytkom kołcioła iego świętego *BibRadz* *6.

β) *Możnemu protektorowi: dedykować* (7) : *StryjWjaz* A2; iest ielcze druga przyczyná wietłza, że ia w ołobie Wálzý X. M. Duchowné Práwo, Ie^{go} M.X. Arcybiskupowi Gniéźnieńłkiemu oddaie *SarnStat* 168; Oddawamci go [Potrójnego] tedy zacny Woiewodá *CiekPotr*)(2v.

W połączeniach szeregowych (3): *March*¹*Wiet* Av; *RejPos* A3; ponieważ ten moy nowy Nowego tełtámentu przekład/ z teyże nowey W. mci Drukarnie nowo wychodzi/ łłuznie iy W. mci łwemu miłóściwemu Pánu offiáruię/ oddawam/ y łławnym imieniem á tytułem W. mci iy obnáwiam. *BudNT przedm* a5v.

Zwroty: »pod obronę [czyją] oddawać« (1): ktore [pisma mego brata] ia/ áby świat widziały/ pod Miłościwą obronę W.M. mego Miłościwego Pána y brátá/ y zá vpominek po bráćie mym oddáię. *SzarzRytJSzarz nlb 2v*.

»za upominek oddawać« (1): *SzarzRytJSzarz nlb 2v cf* »pod obronę oddawać«.

γ) Boginiom (1): WAm łwe niefczēłné rymy/ wam łwe łmutné łtrony/ Zgodné Láłki [= *Gracje*]/ oddawam *KochFr 111*.

b) Przynosić pożytek (2):

Zwroty: »oddawać dochody« (1): że rofy y lody/ Hoyne oddáią/ człowieku dochody *GrabowSet V4v*.

»pożytek oddawać« (1): zá nim [*pasterzem*] łie zwracáią [*zwierzęta*]/ Dobrowolny pożytek z łiebie oddawáią. *GosłCast 66*.

a. Darowywać, ofiarowywać; offerre PolAnt; appropriare JanStat (39): Dáruię cię gruntem tym/ [...] oddawamci [*dedi*] przed oblicznością ludu moiego/ pogrzebze tám vmárłego łwego. *BibRadz Gen 23/11*; w tám wielkiej zacności tego Kriweytá mieli/ łfz też po káżdym zwycięłtwie [...] trzeciá część wzdobyći iemu oddawáli *StryjKron 156*; którzy witáią/ łczęłného y długiého życia winłzuią/ poczty oddawáią *KochFragJan 3, 3*; Bo tám łeft táki zwyczy/ że káždy onemu/ Ráduiąc łie niezmiernie małżonkowi cnemu/ łedni złoto oddáią/ drudzy rołtruchany/ Drudzy łtróy łwiéłny *OstrEpit A3v, A2; WujNT 416; SarnStat 1203*.

oddawać do czego [= czemu] (1): (nagł) TESTAMENT KVMELSKIEGO. (-) [...] Do Szpytalá Polłkiého árkábus oddawam *PudłFr 78*.

oddawać na co (5): KrowObr 117; SkarŻyw 258; który dóm [...] ná Kollegium przerzeczoné oddawamy *SarnStat 205; SkarKaz 454a, b*.

Zwroty: »dary, upominki, [co] za upominki oddawać« = *offerre munera PolAnt [szyk zmienny] (3:1:1): KrowObr 141 v; BibRadz Ps 67/30*; Oddaway Nawyszému vpominki według iego łfczodroblivosti przeciwo tobie *BudBib Eccli 35/10[12]*; Pánié Rąk łwych roboty/ y łubtelne tkánie Zá vpominki oddáią *GrochKal 9*; ze on okrutnik [...] iemu tzołem bije/ dari oddawa *PaprUp C2*.

»oddawać drugiemu« (1): máięłności twoich nie oddaway drugiemu [*ne dederis alii*] *BibRadz Eccli 33/20*.

»Panu Bogu [= *na cele kultowe*] oddawać« (1): Co vczynił Dawid [...] máteryą y kofzt ná kołciól P. Bogu oddáiąc *SkarKaz 454a*.

»testamentem, na testamencie oddawać« (1:1): Ledwe drugi da pieniádz zá żywothá vbogiemu/ á połmierci ná Tełtámenicie oddawa łto złotyeh/ ná Obrázy/ ná pniaki y łtoiaki *KrowObr 117; SarnStat 92 marg*.

Szeregi: »oddawać a odkazować« (1): gdyż wierny á miłóciwój ociec/ záwždy co nazacnieyłze rzeczy oddawa á odkázuie dzyatkom łwoim *RejPos 87v*.

»oddawać i odnosić« (1): Izali nie ná nie robicie y prácuiecie? á włzytko tho záłię niewiáłtam oddawacie y odnosićie. *BibRadz 3.Esdr 4/22*.

Przen (15):

Zwroty: »na chwałę [czyj] oddawać« (1): ábyfmy [...] temuż to Bogu/ [...] przyſtoyne vpominki rozlicznego nabożeńſtwa/ y cnot Chrzeſcijáńfkich/ ná chwałę iego/ oddawali. *LatHar* 349.

»upominki oddawać« (1): *LatHar* 349 *cf* »na chwałę [czyj] oddawać«.

a) Ofiarowywać ſwiątynię Bogu (11) : gdy koſcioł zbudował/ Wielkim koſztem Sálonon/ á Pánu oddawał. Tým ſie modlił pokornie *RejWiz* 184; *RejAp* 20, 77v; *RejZwierc* 42v; Nie z mnieyſzą rádoſcią y ſwiętem/ y pompą/ ſtárzy Chrzeſcijanie koſcioły poſwiącáli/ oddáiąc ie P. Bogu. *SkarKaz* 454a, 454b, 455a.

W porównaniu (1): Otożełmy Pánie vczynili/ oddáiemci ten koſcioł/ iáko pierſcień v ſłubu *SkarKaz* 455a.

Szereg: »poſwiącać i oddawać« (3): zbudowáfzy koſcioł [...] poſwiącáli P. Bogu/ y z wielkim wefelem oddawali on dom Boży. *SkarKaz* 454a, 454a [2 r.].

b) O dobrach niematerialnych przekazywanych potomkom (2) :

Zwroty: »dziedzictwo oddawać« (1): żadnego dźiedzictwa pilniey oycowie ſynom oddáwać nie máią: iáko wiárę Kátholicką/ á boiaźń Bożą y pobożny żywot. *SkarKaz* 421b.

»do potomnych oddawać« (1): imię ſwe do potomnych ludzi ſławne oddajesz. *Diar* 20.

c) O łaskach bożych (1) :

Zwrot: »oddawać na testamencie« (1): *RejPos* 334 *cf Szereg*.

Szereg: »oddawać a poruczać« (1): ieſliże táki pokoy tu nam oddawa á porucza ten miłóſciwy Pan á Ociec náłz ná tym Teſtámencie ſwoim. *RejPos* 334.

a. Nie zachowywać sobie (1) : Iáko Lais źwierciádło Páphiiéy oddálá/ Kiedy prze látá piérwłéy gładkoſci ſtradálá: Ták Ian tobie/ Montanie/ ſłoyki twé oddawa Bo co mu po nich/ kiedy piźmá w nich niezſtawa? *KochFr* 85.

b. Pozwalać sobie odebrać, dawać pod przymusem (2) : gdy go [złodzieja] záſtáną nágradza ſiedmioráko/ wſzytkę maiętność domu ſwego oddawa. *BudBib Prov* 6/31.

oddawać na co (1): ktore [dziecię chrzeſcijańskie w Turcji] ſie nagrzcźnieyſze pokaże/ muſzą ná nieſzcźne Biſurmánſtvo oddáwać. *PowodPr* 26.

c. Dostarczać komuś na jakiś czas do późniejszego zwrotu (6) : Potifar oddawa klucze Iozephowi *RejJóz* C2, C2v; *HistLan* E2v [2 r.].

W przeciwstawieniu: »oddawać ... odbierać« (2): Dworká potym iáko ſámá oddawálá [przędziwo do przędzenia]/ z tąż niewiáłtą ma wagi odbierác *GostGosp* 114, 58.

d. Dawać, co należy na mocy ustawy, zobowiązania: uiszcząć, płacić, przynosić na ofiarę [w tym: bez dopełnienia dalszego komu (27)] (47) : ták idźcie do roboty/ á [...] zwykłą liczbę cegły oddawaycie. *BibRadz Ex* 5/18, *Ex* 5/14, *Lev* 7/36, *Num* 18/32, 1.*Reg* 15/22; *GostGosp* 50; áby téż Zupnik Bydgoſki Zupnikowi Ruſkiému zá tę ſól [...] pieniądze álbo kwity zá náłzym rofkazániém wydánych pieniędzy oddawał *SarnStat* 395, 344.

oddawać do czego (5): *SarnStat* 976 *cf Szereg*. *Cf* »do skarbu oddawać«.

oddawać ku czemu (1): ktore [dziesięciny] będą oddáwać ku podnoſzeniu Pánu *BibRadz Num* 18/24.

oddawać na co (1): będziefz oddawał wśzytki pożytki ná żywność fynowi páná twoiego *BibRadz* 2.Reg 9/10.

Ze zdaniem dopełnieniowym (10): iż nyemáją być poślufni żadnym przełożonym/ áni powinni dáley oddáwáć co winni. *KromRozm I D2*; *WujNT Rom* 13 arg, 7. *Cf Przysłowie*.

W połączeniu z rzeczownikiem określającym rodzaj świadczenia [w tym: czwartą część (4), dziesięciny (4), pobor (3), cło (2), dań (2), czynsz (1), pogłowne (1), popłatki (1)] (17): Wśi Klafztorne winni oddawáć dań Krolewfką *UstPraw Gv*; ktory [Bóg] rofkazawfzy poślufzeńftwo ku łobie/ y wypłacenie dániey Bogu powinney/ teź drugie poślufzeńftwo z czynfzem przykazał oddawáć wrzędom przełożonym *BibRadz *2*; *BudBib Eccli* 35/9; pímo święte nie tylko wćziwość y popłatki wśelákie rofkázuie wśyfłtkim oddawáć zwierzchmości/ ále teź y poślufzeńftwo y poddáńftwo *CzechRozm* 251v, 144; *CzechEp* 257; Telonium - Mieifcze gdzie czło oddawaią. *Calep* 1051a; Kmiotkowie gdy pobory każą dáwáć/ máią ie porządnie oddawáć czáfu fwego *GostGosp* 32, 166; *LatHar* 129; *WujNT Rom* 13/7; Celnicy Mytnicy żupnicy máią oddawáć czwartą część. *SarnStat* 361 marg, 280, 342, 361 [2 r.]; Do tegoż fkárbu Rzeczypołp: niechayby Zydowie po wśzytkiey Koronie będący/ pewną fumnę ábo pogłowne [...] ná káždy rok y ná pewny czás oddawáli. *VotSzl D2v*.

Przysłowie: bibl. WujJud 18v; *CzechEp* 385, 405; oddawaycie Cefárzowi/ co iefz Cefárfkiego: á Bogu/ co iefz Bożego. *WujNT Matth* 22/21, s. 93, 170 marg, Yyyyy4v. [Ogólem 7 r.]

Zwroty: »lennem prawem oddawać« (1): ono pirwíże práwo miewaią Pánowie/ ktorych iefz włafny grunt/ ábo ktorzi lennem práwem co oddawaią [*illud habent domini fundi, seu feudi*] *ModrzBaz* 76v.

»ofiarę, za ofiarę oddawać« = *dare elevationem, elevare PolAnt* [szyk zmienny] (4:1): Nam iufz tákowych dárow y offiár niepothrzebá oddawáć/ poniewafz Pan Kryfthus [...] íam íebie oddał y offiárował Bogu Oycu ras ná krzyżu. *KrowObr* 141v; Gdy z tych dochodow fwych co náwybornieyfze zá ofiarę oddawáć będziecie *BibRadz Num* 18/30, *Num* 15/20, 21, 18/19.

»do skarbu oddawać« [szyk zmienny] (4): *SarnStat* 175; niechayby ráczey wśyficy [...] raz iedno tylko zá żywotá/ połowicę intraty íwey doroczney [...] do tegoż fkárbu Rzeczypołp: *bona fide* oddawáli. *VotSzl Dv, D2v, E2v*.

Szereg: »płacić i oddawać« (1): Z których to młynów ná káždy rok powinni będą íiż to miefczanie Poznánfcy do zamku náfzého Poznánfkiego/ płácić y íkutecznie oddawáć/ pśzenice małdrów pięć *SarnStat* 976.

Przen (1) :

Zwrot: »cale oddawać« (1): wierność káznodzieyfka w tym należy/ áby żeńcá Chryfufow nic łobie pańfkiego nieprzywáfzczał: wśzytko iemu cále oddawał *SkarŻyw* 312.

e. *Przekazywać rzecz nie swoją (17)* :

a. *Rzecz otrzymaną celem dostarczenia właściwemu odbiorcy (14)* : *RejZwierc* 39 [2 r.]; íługá ten wierny iefz/ ktory [...] obrok od Páná czeládzi zgotowány/ ífczýrze y wiernie oddáie *CzechEp* 208; które pieniądze Sołtyśi mieyć przerzeczonych będą odbiéráć/ y nam álbo íprawcy náfzému oddawáć [*praesentabunt JanStat* 231] *SarnStat* 188, 363, 972.

oddawać do kogo (1): A ci Poborce wzyfscy [...] będą powinni [...] ten Pobór wybiérác/ y wcale nic łobie nie przywłańczáiąc/ [...] oddawać zarázem / po odebraniu do pánów Prowizorów y Podfkárbiów *SarnStat* 344.

oddawać do czego (2): MAią tákie pieniądze fkládác ná ś. Marćin/ á oddawać káždé miáłto y wies do fwego zamku álbo dworu náłzého *SarnStat* 972, 973.

Zwroty: »oddawać dary« (1): obróciwfy fie do Celárzá iął oddawać dáry/ ktore przezeń pośláne były *BielKron* 332.

»pozew oddawać« [o woźnym sądowym] (2): przyfyęgam/ [...] gdzie będę poślán z vrzędu moiego/ [...] pilnie pozwy listowne oddawać *GroicPorz* g3v; *SarnStat* 1283.

»spełna, w cale oddawać« (1:1): przyfyęgam [...] Wfzytki Vrzędowe dochody/ y winy wfzythki [...] fpełná Sędziemu oddawać *GroicPorz* g3v; *SarnStat* 344.

Szereg: »oddawać albo odsyłać« (1): té kwity/ które będą brác od Stáróft/ máią oddawać álbo odfyłać do fkárbu náłzého *SarnStat* 973.

W przeni (1) :

Zwrot: »oddawać w ręce« (1): że Woźnowie obyczajni pozwu ziemfkiego nie oddáią w ręce fzláchćicowi lámému *SarnStat* 1283.

Przeni (1) :

Zwrot: »w cale oddawać« (1): gdyż [nauka lekarska] náturę náłżę [...] w cale á przynamnney przez włomku [...] krefowi od Bogá náznáczonemu oddawa *GostGospSieb* +2.

β. *Wydawać z polecenia zwierzchnika* (3) : ktorzi [więźnie] fye nieothvrczily, thedifmi thich rofkazaly oddawacz *LibLeg* 10/93; Piwo ma oddawać Vrzędnik kiedy Pan przyedzie *GostGosp* 24.

Szereg: »nie dawać ani oddawać« (1): Vrzędnik żadney rzeczy bez kwitu dla łatwieyfzey liczby nie ma dawać/ áni oddawać *GostGosp* 16.

f. *Zwracać właścicielowi, temu od kogo się wzięło; rescribere Mącz; redonare Calep; redhibere, refundere, retribuere Cn [w tym: bez dopełnienia dalszego komu (10)] (22)* : ktore zamky, wołofci. y zyemie. y wodi wyeky [!] xyadz mołkyewfky niefprawiedlywe [...] vchiebie bratha naschego Crola pobrał Ia Czarz Sahibkyerey [...] Mołkyewfką Zyemye fmnogymy wołfky fwoymy. powoyowawfchi, y załye odyfkawfchi zyemye y wodi. brathv náfchemv wyelykyemv Crolowy [...] mami oddawacz. *LibLeg* 10/96; *Mącz* 375c; *RejZwierz* 98v; *Pożycza* człowiek zły/ á nieoddáie *KochPs* 53; *SkarŻyw* 454; *Calep* 914a; *GostGosp* 14, 134; *SkarKazSej* 687b.

Zwroty: »w całości oddawać« (1): on bi ych wczalofczy doprowadzyl dopanstwa náłze^{go} y vkobi [lege: u kogo by] czo wzyeto on bi to przyprowadzylwíchi ye wczalofczy ym oddawal. *LibLeg* 11/66.

»dług oddawać« (1): że nie zaráz wfzyftkiego długu oddáią. *SarnStat* 1301.

»oddawać pieniądze« [szyk zmienny] (2): *ZapKoscier* 1584/49; Są też ludzie niewdźięczni: ktorzy w niedoftátku Pożyczáią v ludzi [...]. A potym gdy przyidzie čás naznaczoney płacey/ Nie oddáią pieniądze przyacielfkiey pracy. *KlonWor* 73.

»oddawać zaś (a. zasię)« [szyk zmienny] (4): *LibMal* 1546/114; res resigno quas dedit Horatius, Wracam, oddayę zas. *Mącz* 392d; *ReszHoz* 139; *Calep* 902b.

Szereg: »odesłać albo oddawać« (1): z kościołow y z domow flácheckich wiele pobráli/ y wynieśli/ przed śmiercią fię vpamiętywáli y [...] zaś złupione dobrá álbo nadgrodeę odesłáli/ álbo oddawáli *ReszHoz* 139.

Przen (5) :

Zwroty: »dług oddawać« (1): Abych ták tobie [*Boże*] [...] Dług obiecány dzień po dzień oddawał. *KochPs* 88.

»ducha, duszę (Panu Bogu) oddawać« = *umierać* (2:1): *SkarŻyw* 528; Duchá oddáie. [*cf* A Iezus wypuściwfiży głos wielki fkonał *Mar* 15/37] *WujNT Mar* 15 *arg*, *Ioann* 19 *arg*.

»z lichwą oddawać« (1): ifz mu [św. *Szczepanowi*] Pan Bog [...] Páwłá świętego darował: y gdy vmárł Páweł S. zá Chryftuła/ on dułżę iego ofiarował Pánu/ mowiąc: Pánie tyś mnie tym wielkim dárem vczył/ otófz teraz ia go zlichwą y z zyfkim oddáię. *SkarŻyw* 583.

»z zyskiem oddawać« (1): *SkarŻyw* 583 *cf* »z lichwą oddawać«.

g. *Dostarczać dokumenty urzędowe; praesentare Calep* [*w tym: bez dopełnienia dalszego komu* (10)] (11) : Com iá w tey rzeczy zbiegał zá ty dwie niedzieli. Tym ták iego dlužnikom ceduły oddáiąc *HistLan* C; *Calep* 841b; *ZapKościér* 1588/81v; że nadálę do trzecięgo dnia Prokuratorowie *Controuerfię* oddáwać powinni íą *SarnStat* 812, 812 [2 r.], 1286. [*Cf* też **d.** *SarnStat* 395.]

Zwrot: »oddawać pozew« [*o stronie powodowej*] [*szyk zmienny*] (4): tákże też y ow żeby nie wygrał *lucrum*, ktory nie oddáiąc pozwu/ fortylnie *adverfarza* zmyć chćiał. *GórnRozm* L, F2v [2 r.], G3.

2. *Podawać, wręczać; kłaść gdzieś [co; w tym: komu* (9)] (10) : *LibLeg* 11/188; íákoby [*arcybiskup*] podawáiąc [...] Królowi Księgi/ y przy tych Księgách Koronę/ Miecz/ Sceptrum/ y Stolec Królewki/ Królowi oddawáiąc [...] *OrzQuin* T4, T3v; klucze od zamków, miast, *solenniter* przy Koronáciiey *Burmistrzowie* im [*królom*] oddáią. *SarnStat* 106; Małżże té pieniądze ktoreś Wziął od Skárbká? (-) *Mam* [...]. (-) Samci ié Skárбек oddawał. *CiekPotr* 73, 85.

oddawać z czego [= *biorąc skąd*] (1): pánom ktoremu co przynależáło/ Z ołtarzá oddawano/ ich nośidlá [= *to, co mieli nieść*] cáło. *StryjWjaz* C2v.

oddawać na co (1): W tym przyniešiono onę zgotowaná ofiarę/ chleb y wino/ á tho po iednemu ná ołtarz oddawał *Krol* íam kfiędzu *Arcybiskupowi*. *BielKron* 330.

Zwroty: »oddawać w ręce« (1): *Litwá Giliginá* [...]/ á *Zmodź Trabuśfa* [...] ná Stolicę *Xiążęcá* według zwyczáiu onego wieku podniešli/ oddawáiąc obiema miecz y lafkę oycowfká w ręce *StryjKron* 350.

»upominki a dary oddawać« (1): *Donarium* [= *miejsce składanie darów ofiarnych*], [...] *Mieyfce* gdzie vpominki á dáry oddáją. *Mącz* 94d.

3. *Przekazywać wykonaną pracę; przekazywać zadanie następcom* (2) :

Zwrot: »robotę oddawać« [*w tym: komu* (1)] (2): tedy šobie wymawiaiy/ áby [*kopiąc groblę*] ziemię brał dwa kroczi w ziemię proftá *Bórtę*/ á robotę áby oddawał pod íznur. *Strum* F2v; ia iuż ítary rychło fię v *W.K.M.* prošić do komorki šwoiey do bráćiey będeę/ młodźym tę robotę oddáiąc. *SkarKaz*)(4v.

4. *Czynić komuś coś w zamian, rewanżować się, odpłacać się, odwdzięczać się, rekompensować; nagradzać lub karać; retribuere Vulg, PolAnt, Mącz, Calep, Cn; rependere Mącz, Calep, Cn; reddere*

Vulg, PolAnt; compensare, remunerare, repensare Mącz, Calep; retaliare Mącz; hostire, praemiari Calep; facere viceversa JanStat; reddere paria a. vicem, referre (par pari), refundere, regerere, remunerare, rependere vices, reponere, respondere, retaliari Cn [w tym: komu (85)] (142) : BierEz G; Bo gdym był z nim w więzieniu iego życzliwość znał Prawym ferczem oddawać tam mu był obiecał RejJóz K5, L2v; Mącz 237c, 288d, 289b [2 r.], 439a, 464a; BudBib Ier 51/56; Calep 226b, 490a, 835b, 910b, 912b, 920b.

oddawać według (a. podług) czego (8): WróbŻółt pp4v; KromRozm I H2v; Nie oddaway nam podług náfłych złości/ ále podług miłofierdzia twego Leop 1.Mach 13/46; CzechRozm 217; LatHar 89, 562; WujNT 845. Cf »według sprawiedliwości oddawać«.

oddawać czemu (3): WujJud 110, 111; oddáie Pan Bog ták wielką chwałę ták máłym y lekkim vczynkom y vtrapieniu WujNT 551.

oddawać co [= za co] (46): MetrKor 31/621; BierEz N2; ForCnR A4v; BielŻyw 19; RejPs 45v, 162v, 207; Ia dziękuię Iozephie za tve winšzowanie [...] Wierz mi ieftli to doydzie będąc to oddawać RejJóz K, G5; LubPs H3, dd6; BielKron 179,366v, 416; OrzQuin E2; RejAp 123; BiałKat 153v; HistLan A3, D4v, F4v; RejPosWstaw [41⁴]v; TyperyuŃowi včźciwość krzyżá S. y iálmuzny Pan Bog oddawał. SkarŻyw 101 marg, 183; StryjKron 432; KochFr 64; SarnStat 993. Cf Ze zdaniem; »dobre dobrym oddawać«, »dobrodziejstwa oddawać«, »dobrym niedobre uczynki oddawać«, »krzywdę oddawać«, »złością dobroć oddawać; dobrodziejstwo źle oddawać«, »złe złym oddawać«, »oddawać źle«.

oddawać co [= czym] (28): BierEz O4; żywot wieczny przeto łáfką Bożą ieft názwany/ że gi tym załługam Pan Bog oddáie/ ktore z łáłki vrołły człowiekowi. WujJud 110; NiemObr 151; WujNT 551, 779 marg; SarnStat 80. Cf »dobre za złość oddawać«, »oddawać karanie«, »oddawać pomstę«, »oddawać wdzięczność«, »oddawać zapłatę«, »złe za dobre oddawać«, »złe za źle oddawać«, »oddawać złość«.

oddawać za co (36): BierEz O4; NiemObr 151; WujNT 551; Máiełtat Królewłki w ten čás moc bierze, gdy zá załługi godné bráwia poddánym oddáie. SarnStat 80. Cf »za dobrodziejstwa oddawać«, »dobrym za źle oddawać«, »złe za dobre oddawać«, »złe za źle oddawać«.

oddawać czym (50): MetrKor 31/621; BierEz N2; RejPs 45v, 207; RejKup aa2v; boiác łie by im Bolełław nie oddawał frogością iáką tego/ co nád iego bratem Konrádem vczynili BielKron 366v; OrzQuin E2; BiałKat 153v; HistLan D4v, F4v; nágradza mu to przeklinániem y zlorzeczeńłtwem/ á miáłto czći potwarzá oddawa. BudBib Eccli 29/9, Eccli 35/2[4]; StryjKron 432; Więc mi tész mą nieprawdę fałszem dżiś oddáie. KochFr 64; Calep 715a; WujNT 742 [2 r.]. Cf »dobre dobrym oddawać«, »dobrym za źle oddawać; dobrym niedobre uczynki oddawać«, »według sprawiedliwości oddawać«, »złym za dobre oddawać; złością dobroć oddawać«, »złym za źle oddawać; źle złym oddawać«.

oddawać jak (16): RejPs 162v; KrowObr 155v; Pátrzże iáko mu the ták gorącą miłość iego oddawamy RejAp 8; RejPos 237v; Krotkoć dziatki oycowłką miłość pámiętaia/ Y dáleko ináčzey im iá oddáwiaia. HistLan A3; WujNT Apoc 18/6; PowodPr 17; CiekPotr 33. Cf »rowno oddawać«, »sowiecie oddawać«, »dobrodziejstwo źle oddawać«, »złym źle oddawać«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to = za to; zaimek względny] (2): *RejWiz* 124; pozábijáli ie/ oddawáiąc im to/ co oni byli ná nie zgotowáli *Leop Esth* 9/5.

Z tym samym rzeczownikiem w obu dopełnieniach (26): fwe też zęby vkazał/ Rázy zá rázy oddawał. *BierEz* O4; zažli fie iem niegodzi tey nienawífcí też nienawyfícią oddáwác *RejPs* 207; *StryjKron* 432; *NiemObr* 151. Cf »dobre dobrym oddawać«, »złym za złe oddawać«.

Zwroty: »dobre dobrym oddawać« (2): *SkarŻyw* 444; gdyż miłość miłością/ dobre dobrym/ oddawác ieft rzecz wrodzona. *PowodPr* 17.

»dobrodziejstwa, za dobrodziejstwa oddawać« [szyk zmienny] (3:1): *RejKup* aa2v; ktore [działki] oddáią dobrodzieifthwá wzięte w dziecińftwie/ rodzicom fwoim ftárym *GórnDworz* X7v; *BudBib Eccli* 35/2[4]; *SkarŻyw* 183.

»dobrym (1), dobre (a. dobroć) za złe oddawać; dobrym (1) niedobre uczynki oddawać« (2:2;1): *SeklKat* 12; Gdy [...] człowiek pobożny záprzawfzy fie fáme⁸⁰/ dobrym oddawa zá złe *CzechRozm* 243v, 243v; *CzechEp* 8; *ReszHoz* 139.

»oddawać karanie« (1): według wczynkow/ Pan Bog oddawa zaplátę ábo karanie. *WujNT* 845.

»krzywdę oddawać« (1): że chwałcą y fynem Bożym nie może być/ [...] ktory drugiego bije: ábo mu krzywdę fwą oddawa *CzechRozm* 239.

»[za co] nagrodę oddawać« (1): gdy zá wierné y życziwe załtugi [...] przyftoyné nagrody fwoim wiernym poddánym [król] oddáie. *SarnStat* 80.

»oddawając oddać« (1): Bog ktory oddawa Iehowá/ oddawáiąc odda [reddendo reddet]. *BudBib Ier* 51/56.

»oddawać pomstę« (1): gdy będzie oddawał pomftę [dantis vindictam] tym ktorzy Bogá nie znáią *WujNT* 2. *Thess* 1/8.

»rowno oddawać« (1): nie tylko rowno nam to Pan oddawác raczy/ ále miárą hoyną á ze wżąd opływáiącą. *RejPos* 266.

»sowicie (a. sowito) oddawać« (2): Bo ten Pan złościwym pychę fowito oddawa *LubPs* H3; *RejWiz* 124.

»[czym] według sprawiedliwości oddawać« (1): iż żywot wieczny/ ieft zaplátą/ [...] ktorą według fprawiedliwości Pan Bog oddawa/ y płáci ludziom dobrze czyniącym *WujNT* 742.

»oddawać wdzięczność« (2): którym [panom Bekieszom] R.P. oddawáiąc wdzięczność/ ták Koroná/ iáko y W.X. Litewfkie zá indigeny fwé przyięli. *SarnStat* 74; *GosłCast* 37.

»oddawać wet« (1): Wetuyćie fie oddáiąc weth [retribuite retributionem] pogánom *Leop* 1.*Mach* 2/68.

»wet za wet oddawać« = *ultionem reddere Vulg; reddere paria a. vicem, referre par pari a. paria Cn* (5): *BudBib Ioel* 3/4; Gdyż tám ćierpliwe [...] záleca: á nie ty coby wnet/ wet zá wet oddawáli *CzechRozm* 234v; *StryjKron* 432; *CzechEp* 18; *SarnStat* 1272.

»wzajem oddawać« [szyk zmienny] (4): *StryjKron* 432; niech fię pierwey vczy fwoy dom rządzić/ y wzaiem oddáwác [mutuam vicem reddere] rodzicom. *WujNT* 1.*Tim* 5/4; *KmitaSpit* A3; *GosłCast* 37.

»oddawać zapłatę (a. odpłatę)« = *reddere retributionem Vulg* [szyk zmienny] (6): *Leop Is* 66/6; *BibRadz* II 17b marg; *WujJud* 111; potrzebá wierzyć iż ieft Bog/ á iż zapłatę oddaie tym ktorzy go łzukáią [*inquirentibus se remunerator sit*]. *WujNT Hebr* 11/6, s. 631, 845.

»zasię oddawać« (3): *FalZioł* IV 20c; Prorok [...] nárzeka ná złość żydowfką [...] y iáko iem tefz to záfie obiecuie oddáwác. *RejPs* 162v; *Calep* 912b.

»złe (a. złość), złym (a. złością) za dobre (a. za dobroć) oddawać; złością (a. złym) dobroć (a. dobre, a. dobro) oddawać; dobrodziejstwo źle oddawać« = *retribuere mala pro bonis Vulg* [szyk zmienny] (6:4;6;1): *March*¹ A4; *March*³ V3; *WróbŻołt* 7/5, 37/21; Ieftli przyftoi oddawać Komu złością czyę dobroć *RejJóz* F3, F3 marg; *LubPs* K4, Z; *Leop Ps* 37/21; *HistLan* B3, F4; *CzechRozm* 243 [2 r.]; *GrabowSet* R2; *LatHar* 164; *PowodPr* 17; Záprawdę dobrodzieyftwo źle Pánu oddaiefz. *KlonWor* 28.

»złym (1), złe za złe (a. złość za złość) oddawać; złe złym (a. złość złością) oddawać; złym (*D pl*) źle oddawać« = *remordere Mącz; malum pro malo reddere Vulg* [szyk zmienny] (14:3;3;2): *KromRozm* II 14; *LubPs* B6, 13 marg, Z marg; *KrowObr* 62, 187; *Mącz* 232b; nierzkąc żeby złym zá złe oddawać mieli: ále rádniey nieprzyacielom fwym dobrze vczynią. *CzechRozm* 113, 229v, 233v, 243; *SkarŻyw* 436; Dobrym dobrą odpłatę/ złym zaś źle oddawałz. *StryjKron* 522; *CzechEp* *4,8,18,29; *KołakSzczęśl* B4v; *WujNT Rom* 12/17, 1.Thess 5/15, 1.Petr 3/9, Ddddddv.

»oddawać źle [co = za co], złość« = *okazywać niewdzięczność, reddere malum PolAnt* [szyk zmienny] (2:1): iácz to mowię tzo tobie pożyteczno byćz znám/ aczkołwiek mnodzi źle mi to oddawali. *ForCnR* A4v; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Is* 3/9.

Szereg: »oddawać i płacić« (3): Abowiem oddawa ią [*koronę sprawiedliwości*] y płáci iáko fprawiedliwy fędzia *WujNT* 742, 742 [2 r.].

W przen (7) : Kijem mi służbę oddawałz. *BierEz* N2; oddaie im zá nie fędzia fprawiedliwy koronę fprawiedliwości. *WujNT* 551, 779 marg.

Zwrot: »[jaką] miarą, z [jakiej] miary oddawać« [szyk zmienny] (3:1): *BielKom* Dv; *RejPos* 266; kiedy Pan ludzióm złośliwym/ Z ich włáfnéy miáry [...] Oddawać będąie. *ZawJeft* 11, 15.

a. Życzyć zemsty [*na kogo co = komu za co*] (1) : (*marg*) Fáfłzyrze pod przykrytym pokoiem zdráde okázuią/ á tu ná nie ich thę chytróć przykrytą oddawa [...] (–) Nyech fie według mnimánia ich im wlfytko złe sftánie *LubPs* G3v.

5. *Dawać pod władzę, opiekę; powierzać, zalecać* (54) :

a. Człowiekowi; *tradere Vulg* [*w tym: kogo, co (zwykle: Przed)*] (18), *komu* (12), *czemu* (2)] (19) : (*did*) Bracia oddaia Iozepha kupczowi (–) Owofz gi małz *RejJóz* Bv; wyedzyeć iż nye ledá żakowi trzebá oddawać fyná. *GliczKsiąż* L7; wiele pięknych pánień przywodzono do miáltá *Sufán*/ y oddawano ie Egeufowi komornikowi *Leop Esth* 2/9; wiele mátek vrodziwfy/ mámkom dziatki oddaia *SkarŻyw* 91; *KochJez* B4; *SiebRozmyśl* H4v; *GosłCast* 39.

oddawać do czego (2): *wyem* [...] / że rodzicy do dworu fyny fwe ná ćwiczenye oddawáją *GliczKsiąż* H6. Cf »do szkoły oddawać«.

oddawać na co (1): *GliczKsiąż* H6 cf *oddawać do czego*.

Zwroty: »[czyjej] opiece oddawać« (1): tę przyiaćiele przywiedli do świętego Abrámiufzá/ iego ią opiece oddaiąc. *SkarŻyw* [236].

»swej mocy oddawać« = *podporządkować sobie* (1): [bogaci] chcą [wsz]ytk[im] rozkazować, Swej mocy [w]szy[tko] oddawać *BierRozm* 10.

»do szkoły oddawać« (1): fтары Rzimianie dziatki fwoie do fżkoły oddawaiąc/ obftálowali iżeby [...] *KwiatKsiąż* K3v.

W przen (2): O iákos go [św. Jana] miłował/ Mój pánie/ gdyś mu ten fkarb/ mátkę fwą/ oddawał? *SiebRozmyśl* H4v.

Zwrot: »dary oddawać« (1): Gdzie twoiá ftraż poboczna tobie fwoie dary Oddawála/ przygnané w czymborze Tátáry. *KochJez* B3v.

Przen (4): Iáko nas Pan oddawa gofpodarzom. *RejPos* 211 *margin*.

Zwroty: »służby oddawać« [zawsze: łasce, w łaski] (3): *JanNKar* B2; Kápláńskie fłużby fwe Miłóściwey łáfce Wáfzey K.M. pokornie oddawam. *PowodPr* 3; Ktory fłużby powinne me dżiśia oddawam/ W łáki wáfze Rycerftwo *CzahTr* G3v.

»łasce [czyjej], w łaski [czyje] oddawać« (2:1): *Cf* »służby oddawać«.

α. *Przekazywać w celu wymierzenia kary; przen* (1): kthory [*Stary Zakon*] nád nim záfwdy ftał iáko opráwca/ [...] á przewiodfzy ná nim práwo/ [...] oddawał go onemu fropiemu kátowi Czártowi fprofnemu/ ná wieczne męki á do wiecznego więzyenia iego. *RejPos* 33v.

β. *Przekazywać małżonkowi nowo poślubioną żonę* (1): Naprzód świeće zwykłym obyczaiem/ Iáko kiedy pánienkę w łóźnicy oddaiem/ Zápaloné niešiono *GórnTroas* 73.

b. *Bogu [w tym: kogo, co (34), komu (29), czemu (2)] (35): BibRadz* *6; Pánu Bogu tylko lámemu oddaiąc ferdieczné myśli/ y vprzeymé chući fwé *OrzQuin* A2v; *CzechRozm* 229v; Cełárz Konftántyn wielki [...] ná cześć vkrzyżowánego Bogá [...] iemu páńftwo fwe oddaiąc: [...] *SkarŻyw* 396; w drugich trzech [osobach] óciec/ zchodzący z światá tego/ fieroctwá fynaczkowi/ Bogu go y Pánnie przechwálebney oddaiąc/ przyczynił. *SkarŻyw* 458, 71; tedy rzecz thę/ w ktorey fád człowiek żaden nie potrefi/ iemu śmieie oddawamy/ y ná iego fię dekret fpuřczamy. *CzechEp* 55; *CzechEpPorz* **v; *ReszHoz* 138; GODżinki te Kościelne tobie oddawamy/ Iezu Pánie *LatHar* 314, 76; ábych cię pod ołobą chlebá vczcił/ [...] poddáníftwo wfzytko moje y to com ieft tobie oddaiąc *SkarKaz* 160b, 548b; *PaxLiz* D4. [*Cf* też 18. »posłuszeństwo oddawać« *SkarKaz* 519b.]

W charakterystycznych połączeniach: oddawać Bogu (a. Chrystusowi) chuć, ciało swe, duszę (2), *dziatki, godzinki kościelne, mszq, myśli, obronę sieroctwa, państwo, prace, syna, żonę, żywot.*

Zwroty: »ducha, duszę oddawać« [szyk: zmienny] (*ten sam zwrot cf* też 1.f. *Przen*) (8:1): *GrzegŚm* A2, 44, 49; ktory [*przykład*] małż w Dzieiách Apoftoľkich o Stefánie/ ktory Iezuła wzywaiąc/ ducha mu fwoiego oddawał. *CzechRozm* 198, 9v; *CzechEp* 329; *LatHar* 300; Duchá oddaię Oycu [*Cf* Iefus záwoławfzy głósem wielkim/ rzekł: Oycze/ w ręce twe polecam ducha moiego. A to rzekfzy/ fkonał. *Luc* 23/46]. *WujNT Luc* 23 *arg*; *SiebRozmyśl* I.

»w moc oddawać« (1): ktorzy tu w Pánu vmieraią/ A Duchy fwe w moc Bogu/ wiernie oddawaią. *GrzegŚm* A2.

»w obronę oddawać« (1): Iemu w opiek y w obronę/ Oddawam dziatki y żonę *KochMRot* B4.

»w opiek(ę) oddawać« (2): Rad to wŹyŹtko vczynię zá pomocá Bożá/ ktoremu cię iuż teras w opiekę oddaię. *CzechRozm* 121 v; *KochMRot* B4.

»samego siebie oddawać« (1): Iáko y KryŹtus gdy mowi vmieráiąc prawdziwie/ Oycze w ręce thwe pokłádam duchá mego/ ále lámeo siebie cále oddaię Pánu Bogu *GrzegŚm* 22.

»w [czyj] władzã oddawać« (1): Bym [...] Swiátem gárdzác/ w twá władzã/ Źwoy Źywot oddawał *GrabowSet* P2v.

Szeregi: »oddawać i ofiarować« (1): ia to coŹkolwiek ieŹt prace w tych księgách podiętey/ Pánu á Zbáwićielowi náŹzemu [...] pokornie oddawam y ofiáruię. *WujNT przedm* 27.

»pokłádać abo oddawać« (1): Oycze w ręce thwe pokłádam ábo oddawam Duchá mego *GrzegŚm* 44.

»polecać i oddawać« (1): zátym iuż konáiąc/ Oycu duŹę w ręce Polécał y oddawał *SiebRozmyśl* I.

W przen (5) : TV przyŹzedŹy iuż Bogu káplánem zoŹtawa/ A iemu cály rozum y ferce oddawa *KochMRot* C.

Zwrot: »w ręce [czyje], do ręku [czyich] oddawać« [szyk zmienny] (2:2): *GrzegŚm* 44; *CzechRozm* 9v; *CzechEp* 329; błogosław to zgromádenie/ ktore czynim w Imię twoie/ potrzeby oddáiąc Źwoie/ w ręce twoie Oycze miły *ArtKanc* Pv.

Przen (3) : A Źłowá [chrztu] z oná wodá złączone/ [...] iuż onego człowieká czyniá á oddawáiá Pánu Bogu iáko wiernego á oczýŹczonego *RejPos* 153v, 152v.

a) *Oddawać Antychrystowi, tj. pozwalać sprzeniewierzyć się Bogu* (1) : (nagł) O Swięceni u MniŹzek Papięskich. (-) [...] IeŹli twoie dziećię chce tŹyŹtoŹć chowác/ y Pánu Bogu ŹłuŹyć? tŹemu go domá niechował/ [...] tŹemu ie AntykryŹtowi porutzał y oddawał? *KrowObr* 149.

α. *Przekazywać w celu wymierzenia kary* (2) :

Zwrot: »oddawać pomŹcie boŹej (a. zemszczeniu boskiemu)« [szyk zmienny] (2): *BielKron* 354v; Heretykái i e być Źkázuiemy/ oddawáiác ie naprzod zemŹzczeniu Boskiemu *WujJud* 22.

6. *Wydawać za mąż lub żenić [kogo komu]* (4) : Iozeffie [...] wybrál cie [Bóg] oblubienice^m dziewicy Marij/ tegodlá oddawámy tobie tę dóŹtoyná dziewitzę *OpecŹyw* 5v; *WitosłLut* A3v.

Przen: *O dziewicach i wdowach przenoŹnie zwanych oblubienicami Chrystusa, Boga* (2) :

Zwroty: »oddawać za mężá« (1): ŹebyŹ Źwiátem tym obludnym prawdziwie pogárdziłá/ á Páná Bogá twego/ ktoregoć ter az [!] oddaię [!] zá mężá y opiekuná naywyŹŹzego/ ze wŹyŹtkiego ferca fię rozmiłowála. *WysKaz* 48.

»za oblubieńcę oddawać« (1): poŹwięcił PánieńŹtwo Domicille ChryŹtuŹowi/ iemu iá zá oblubieńcę oddaię. *SkarŹyw* 435.

7. *Przeznaczać; sacrare Mącz, Calep; consecrare Calep* (5) :

Zwroty: »oddawać (Panu) Bogu« (2): *Mącz* 363b; Consecro - Offiaruię, oddaię bogu y Źzwietim rzeczám. *Calep* 245a.

»oddawać na boŹá ŹłuŹbę« (1): Sacro - PoŹwieczám, oddaię na boŹá ŹłuŹbę. *Calep* 935b.

a. *Przeznaczać kogoŹ do jakiejŹ funkcji, na jakiŹ los [kogo]* (2) :

oddawać ku czemu (1): GdyŹ w Źtárym zakonie záwŹdy pirworodniki oddawano ku ŹłuŹbie BoŹey. *RejAp* 119.

oddawać komu na co (1): corkę swoię Aureą imieniem/ Pánu Bogu ná czyfty żywot oddáiąc/ [...] kłafztor pánieńki zbudował *SkarŻyw* 192.

8. Powierzać urząd [co komu] (2) : tákové wżyfťkié Dignitárřwá y Vrzędy obywatelom źemie Kiiowłkiéy ośiáđłym łtanu Szłácheckiego oddáwać mamy *SarnStat* 1063 [*idem*] 1192. [*Cf też 2. OrzQuin* T4.]

9. Poświęcać w imię wyższych celów [co komu] (4) : czos kolwiek wimyłaią Tho włifťko Świętim oddają Themu owemu pacziorek A mnie [św. *Pawłowi*] też łfulłiç wewtorek *RejKup* Rv; *CzechRozm* 233; O dziewiřtwie iřz chwálebne iest/ y lepřze/ kto ie chowa/ y Bogu oddaie/ niřzli małżeńřtwo/ nápiřał księgi *SkarŻyw* 93.

Zwrot: »oddawać zdrowie [= *życie*]« (1): Bárzo rádá Oyczyźnie oddáię mé zdrowię *ZawJeřt* 44.

10. Poświęcać jakiemuř zajęciu, jakiejř sprawie [co czemu] (4) :

a. Czas (3) : on wżyfťek [*czas niedzielny*] Bogu y pobożności oddáwać mamy. *PowodPr* 50.

W przen (1) : Látá/ zdrowię/ vrodę/ niewięm nacz chowamy/ Obrok ten próznovániu záwřze oddawamy. *GosłCast* 37.

Przen (1) : Źáłořci więç oddawają Wycięřstwa, które miewają. *BierRozm* 11.

b. Miejsce w tekřcie (1) : ořtátek [*Psalmu 18*] odpufzczeniem [*errata zmienia: odpufzczeniu*] dobrowolnym grzechow [*Dawid*] oddawa. *CzechEp* 167.

11. Powtarzać, przekazywać czyjeř słowa [co; w tym: komu] (1) (3) : Słyřzałeř o Moizęřzu gdy ludzyom oddawał Páńłką wołá *RejWiz* 134.

Zwrot: »poselřstwo oddawać« (1): Pořłowie pořelřtwo oddawáią. *BielSjem* 15.

Przen (1) :

Zwrot: »wiecznej pámięci oddawać« (1): Iř łpráwy řwiátá tego zápámiętałyby łie přędko/ by ich piřmem y przypířaniem řwiádków wiecznéy pámięci nie oddawano [*nisi ... memoriae commendaret aeviternae JanStat* 795]. *SarnStat* 1052.

12. Odpowiadać (3) :

oddawać na co komu; z przytoczeniem (1): ná te wywody iego oddawał mu ták Leptynes: Oto dochody wielkie [...] rozdano ludźiom niegodnym. *OrzRozm* P2.

a. O echu: powtarzać [co] (2) : co w dźióráwyř łkáláç Echo żyie/ Oddáiąc końcé łłow/ á przodki kryie *GórnTroas* 13, 13.

13. Przypisywać, przysędzáć [co czemu] (2) : poniewáż wżyfťko dořyc vczynienie my kłáđziemy we krwi Páná Chryřtuřowej. Lecź ápplikácyą [= *udział*] tym łpořobem oddáiemy [...] vczynkom nářzym *WysKaz* 27.

Szereg: »przywłářzczáć i oddawać« (1): żebyřmy częřć łáłce Bożey [...] / częřć dobrym vczynkom [...] přyypířováć [!] mieli. Ale wżyfťko zupelnie miłóřierdźiu Bożemu [...] przywłářzczamy y oddawamy. *WujJudConf* 100.

14. Skłádać z czegoř ofiarę rytualną Bogu [co] (6) :

Przen (3) : xxxiiij. [...] iáko Pan nářz přzed máyeřřtáthem oddáie modlitwy [*cf [Rozpráwa XXXIII]*] kto ná tym ołtarzu vřřtávicźnie ofiáruie prošby y modlitwy nářze přzed tym máyeřřtáthem Bořřwá tego 71v] *RejAp* CCv, 70v.

Zwrot: »Panu za ofiarę oddawać« (1): Iż za grzech nic inego iedno niewinne ferce Pánu śwemu za nawdzyęczyneyfzã ofiarę oddawać mamy. LubPs N4 marg.

a. O ofierze Chrystusa; przen: o krwi i ciele Chrystusa ofiarowanej jako dar wiernym [co komu] (3) :

Zwrot: »w testamencie oddawać« (2): iż w tym testámencie oddawa nam Pan Kryftus ciało y krew fwoię RejPosWiecz³ 96v, [97].

Szereg: »odkazować i oddawać« (2): bo nam thám Pan Kriftus ciało y krew fwoię odkázuie y oddáie. RejPosWiecz³ [97], [97].

15. Wydzielać z siebie; reddere PolAnt [co] (3) :

Zwrot: »z siebie oddawać« (1): Ponieważ Ociec s Synem iednego Duchá s siebie oddáią SarnUzn E5v.

a. Rodzić owoce; przen (2) : Ziarná fczzerości niech ftrączki oddáią GrabowSet O2.

oddawać komu (1): Lecż ná potym owoc fpokoyny przez nie/ ćwiczonym oddawa fprawiedliwości. BudNT Hebr 12/11.

16. Przedstawiać, odzwierciedlać [co] (1) : Złé źiele/ gdy go weftrzełz/ więtfzy fmród wydáie/ Tenże fpofof miłości/ toż włáfnie oddáie. GosłCast 43.

17. Spełniać [w tym: komu (5)] (9) :

oddawać co (5): Abych dofyć vczynił fwoiey powinności/ Ktorą ma káždy s chucią oddawać zwirzchności. HistLan Ev. Cf Zwroty.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): nie wfzytkich ktorzy w cále nie oddawáią Bogu co ślubili/ karze nagłą śmiercią WujNT 252.

Zwroty: »oddawać obietnice, zapłatę obiecaną« [szyk zmienny] (1:1) przedsię Pan Bog zapłatę obiecaną fpełná oddawa WujJudConf 113; dziś oddawáłam obietnice [reddidi vota] moie. BudBib Prov 7/14.

»śluby oddawać« (2): Iáko fluby fwe pánu oddawać mamy LubPs O2 marg; BiałKat 373v.

Szeregi: »obiecować a (i) oddawać« (3): Obiecuyćie á oddawayćie Pánu Bogu wáłzemu wfzyfcy KrowObr 141v, 141, 141v.

»oddawać, wypełniać« (1): pifmo rofkázuie pánu Bogu fluby y wótá oddawáć/ wypełniáć BiałKat 373v.

18. Czynić; wyrządzać, wyświadczać coś komuś; przeważnie w zwrotach z rzeczownikiem określającym rodzaj czynności (zwykle o czynnościach urzędowych lub ceremonialnych, wobec Boga lub władzy świeckiej); reddere, tribuere Modrz; praestare Vulg [w tym: co (173), komu (161), czemu (8)] (176) : LubPs G3v; Vcżyńćkie nád niem pomfęc/ á oddayćie mu [miastu Babilon] iáko ono inem oddawáło [sicut fecit, facite ei]. BibRadz Ier 50/15; GrzegŚm 7; RejZwierc 28.

Ze zdaniem dopełnieniowym [zaimek względy] (7): CzechRozm 251v; káżdemu co komu należy oddawáć ModrzBaz 1v, 99v; gdy to co iego [tj. Boga] ieft/ y iemu fluzy tym rzeczám [tj. soli, wodzie itp.] oddáią CzechEp 84; NiemObr 151,172; PAnowie/ co fprawiedliwego y flufznego ieft/ oddawayćie [praestate] flugom WujNT Col 4/1.

Zwroty: »błogosławieństwo oddawać« = *składać nabożny hołd* (1): Aby [...] tobie łámemu/ [...] należąca cześć/ chwałę/ y błogofławieńftwo z námi y z inżnymi wybranymi twoimi oddawali. *CzechEp* 427.

»chwałę, cześć oddawać« [*w tym: cześć i chwałę* (15)] = *składać nabożny hołd; dare gloriam PolAnt* [szyk zmienny] (53:34): *KromRozm II* 12v; *LubPs* hh4v; *OrzQuin* Y; *RejZwierc* 266v; tákowey czi łámemu Bogu należącey/ áby nikomu nieoddawał inżemu. *WujJudConf* 53, 72; *BudBib Bar* 2/15[7]; *CzechRozm* 12, 17, 66, 102, 174v (13); *KochPs* 49, 71, 126,197; *SkarŻyw* 36; *CzechEp* *4v, 6, 79, 107, 138 (10); *NiemObr* 68, 106, 116, 117, 118, 132; *ReszList* 161; *ActReg* 57; *GrabowSet* I, X2, X2v; ODDawamci cześć y chwałę/ o prześławna y zówzdy łpokoyna Troyco święta. *LatHar* 43, +8v, 32, 49 [2 r.], 86, 94 (15); *WujNT przedm* 27, s. 576 [2 r.], 850; Monárzfé niebieskiému/ iżby fie kłániáli/ A iáko Pánu łwému chwałę oddawali. *SiebRozmyśl G*, F4v, G2; *SkarKaz* 634b, 637a; *CiekPotr* 62; *GosłCast* 19.

»dobrą wolą oddawać« = *szanować lub okazywać życzliwość* (1): iáko Święty Páweł/ mężow vpomina/ áby żonom łwoim powinowátą dobrą wolą oddawali *KrowObr* 223v.

»dzięki oddawać« = *dziękować, zwłaszcza uroczyście, nabożnie; benedicere PolAnt* [szyk zmienny] (20): *BibRadz 2.Mach* 8/27; *HistRzym* 67v; *CzechRozm* 12, 77v; ia więc pánu dzięki będę oddawał *KochPs* 169, 75; *SkarŻyw* 47; *CzechEp* 6; *KochPieś* 44; *GrabowSet* R4; *LatHar* 59, 272, 323, 562, 646; *SkarKaz* 161b, 489b; *CiekPotr* 62; *CzahTr* Kv; Wielkieć dzięki oddawam/ iż w ciężkiéy chorobie Służąc mi/ O Iozephie/ niewoliśz mię łobie. *GosłCast* 57.

»liczbę oddawać« = *składać sprawozdanie z życia na sądzie bożym* (2): *SkarJedn* 82; iákoby też godziny mieli liczbę ná łądzie Bożym żywotá łwego oddawác. *ReszList* 164.

»oddawać łaskę« (1): Oddawa łáskę [*retribuet gratiam*] kto ofiáruie zemłę *Leop Eccli* 35/4.

»miłość oddawać« = *miłować; amorem praestare Modrz* (3): miáło práwnych y ładowych wftaw/ y kárności/ ieden drugiemu powinna miłość oddawáią *CzechRozm* 98v, 209v; *ModrzBaz* 33.

»modlitwę oddawać« = *modlić się* [szyk zmienny] (6): *KromRozm II* 12v; *KrowObr* 141v; *SkarŻyw* 69; WYłuchay Pánie/ prośimy cię/ modlitwy náłze/ ktore [...] tobie oddawamy *LatHar* 449,82; *ZbylPrzyg* B2v.

»oddawać noc szczęśliwą« = *życzyć dobrej nocy* (1): Mátce méy oddawam Noc łczęśliwą. [...] A ia zátym wam włyżftkim/ iuż dobranoc/ rzekę. *ZawJeft* 44.

»ofiare oddawać« = *dokonywać ceremonii ofiarowania; odprawiać mszę; offerre oblationem PolAnt* [szyk zmienny] (18): *KrowObr* 141v [2 r.], 238v; *BibRadz Num* 15/12; Ołtarz w zakonie łtárym ná ktorym ofiáry oddawali álbo ofiárowáli ludzie zá grzechy łwoie/ nic nam inego nie figurował iedno Páná náłzego Iezufá Kriřtułá *RejAp* 60v, 131; *WujJudConf* 242v; *CzechRozm* 24; *CzechEp* 87; *ReszPrz* 110; Míze łpiewáią/ ofiáry oddawáią/ kazánia rozmáitym ięzykiem miewáią *ReszHoz* 116; Lepiéy było przed złotem kłękác/ y ofiáry Oddawác známienité *PudłFr* 49; *LatHar* 75, 99, 107, 626; *SkarKaz* 316b; *SkarKazSej* 672a marg.

»oddawać pociechę« = *pocieszać* (1): lecżę iy/ prowadżę go też y oddawam mu pociechy [*reddidi corisolationes*] [...] mowi Iehowá *BudBib Is* 57/18.

»poddanie oddawać« = *uznawać się czyimś poddanym, korzyć się przed kimś* (1): wżytko ftworzenie fluchać/ y iemu poddanie oddawać winno ielt *SkarKaz* 242b. [Cf też **1.d.** W połączeniu z rzeczownikiem określającym rodzaj świadczenia *CzechRozm* 251v, **5.b.** *SkarKaz* 160b.]

»pokłon oddawać« = *składać nabożny hołd* (3): *OrzQuin* Y; ábych wefołym y wolnym fumnieniem pokłon y powinne ofiary tobie Pánu memu oddawał *SkarKaz* 316b; *SkarKazSej* 672a *marg.*

»pomoc oddawać« = *pomagać* (1): iegli miłość/ powinność y pomoc w małżeńskim życiu łobie łpolecznie oddawaią [*adiutoria ... praestent*] *ModrzBaz* 33.

»posłuszeństwo oddawać« = *być posłusznym, uznawać się czyimś poddanym; oboedire Vulg* [szyk zmienny] (13): *BibRadz* I 356b *marg.*; żebj toż pośluzenieństwo duchowne Papieżowi oddawali. *SkarJedn* 208, 204; *StryjKron* 355; *ReszPrz* 107; iż wżyfcy woleli oddawać pośluzenieństwo łudze/ niźby potomłstwo takowego Pána łwego opuścić mieli *Phil* M2; *GrabowSet* N3; *LatHar* 120; *WujNT Rom* 6/16; Przetoż wżytko mu pośluzenieństwo oddaiem/ dułze/ ciála/ máiętności y krolełtwá náłze *SkarKaz* 519b,)(2v, 43b; *SkarKazSej* 674b. [Cf też **1.d.** W połączeniu z rzeczownikiem określającym rodzaj świadczenia *BibRadz* *2, *CzechRozm* 251.]

»powinność, sprawiedliwość oddawać« = *wyrządzać co należy; spełniać obowiązki; officia praestare Modrz; debitum reddere Vulg* [szyk zmienny] (6:1): dajac to wszem znać, że jednako powinność swą pańską wszem oddawać raczysz *Diar* 20; iż ci vmárli w grobiech [...]/ nie będą tobie oddawać chwały ani łprawiedliwości [*dabunt tibi gloriam et iustificationem*]. *BudBib Bar* 2/15[17]; *ModrzBaz* 33; *WujNT* 1.*Cor* 7/3; *SarnStat* 1275; *PowodPr* 25; Tu ofładźmy fię łami/ iáko tę powinność oyczyźnie oddawamy. *VotSzl* C3v.

»powolność oddawać« = *okazywać, wyrażać posłuszeństwo* (2): ZWYkłą moię powolność/ oddaię Wálźności *PaxLiz* E3; *SkarKazSej* 678b.

»prośby oddawać« = *prosić w modlitwie* [szyk zmienny] (3): SKłoń miłościwe vcho ná prośby náłze/ Pánie náłz/ ktore [...] tobie oddawamy *LatHar* 445, 626; *WitosłLut* A6.

»przysięgę oddawać« = *uroczyście, urzędowo przysięgać* [szyk zmienny] (4): *GroicPorz* zv, oo2; kfiążetá wżytcy fiedm ku ołtarzowi łzli oddawać przyłięgi łwe. *BielKron* 330v; *SarnStat* 1144.

»służby (a. posługę, a. przysługi) oddawać« = *służyć; być pożytecznym; servire Vulg* [szyk zmienny] (9): *FalZioł* IV 26d; *LatHar* 620; *WujNT Matth* 4/10, s. 16; przeciw Tátárzynowi/ broniąc od niego granic Koronnych/ pożytecznie y łławnie służby łwé R.P. oddawał. *SarnStat* 1051, 168; z łtrony ányołow/ gdy ich do łłuzby Bożey. wzywamy/ [...] wielką im y wdzięczną posługę oddaiem. *SkarKaz* 636b, 636b; *GosłCast* 7.

»uczciwość oddawać« = *okazywać szacunek* (3): *CzechEp* 74; ktorzy [...] zwierzchności powinny wczciwość oddawaią *NiemObr* 172, 67. [Cf też **1.d.** W połączeniu z rzeczownikiem określającym rodzaj świadczenia *CzechRozm* 251v.]

»oddawać wiarę, fidem« = *wierzyć; ślubować wierność* [szyk zmienny] (1:1): iemu [*Lutrowi*] tey wiary/ ktoram łámemu Bożemu łłowu káždy z nas powinien/ nie oddawał. *ReszPrz* 64; qui moderatores fuerunt, ale przecię byli suspecti oddaią iuramentis fidem *KrIM*. w Grodziech swych *ActReg* 181.

»oddawać wielmożność« = *wielbić* (1): Oddawayćie imieniowi iego wielmożność [*Benedicite Dominum*] *BibRadz Eccli* 39/18[20].

»winszowanie oddawać« = *winszować* (1): Vbogię ściány/ choć złotá nie mamy/ Toć winřzowánié teraz oddawamy *PudłFr* 59.

»życzliwość oddawać« (1): Mąż niechay żenie powinnoć (*marg*) powinna życzliwość. G. (-) oddaie *WujNT* 1.*Cor* 7/3.

Szeregi: »czynić i oddawać« (3): *KrowObr* 238v; do ktorego [*zamku*] wřzyłtki wołóći okoliczne przyřłuchály/ y powinne pořłufzeńřtwo czynili y oddawali. *StryjKron* 355; *GosłCast* 7.

»mieć i oddawać« (1): Lew przyřzedřzy ku Gwidonowi mardał ogonem dzięki máiac y oddawaiąc *HistRzym* 67v.

W przen (2) : Będźyemy oddawác ćyelce warg nářfych/ to yeřł chwałę y modlitwę *KromRozm II* 12v; Gdzieby povinny obrok cnoćie oddawali *GosłCast* 18.

19. Zwrot: »diabłu oddawać« = *przeklinać, wykłinać; anathematizare* *Mącz* (4) : Czytay Páwła řwiętego/ ktory Alexándrá y inne kácerze Dyabłu tylko oddawał/ to ieřł zákłinał ie *OrzRozm* H4v; przyřtałeř ku tym ludziom potępionym/ ktorzy Dyabłu oddawaią dźiadá twego *OrzRozm* M4v, M2v; *Mącz* 9b.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (5) : Refero – Odnofzę oddaię. *Calep* 903b; Trado – Oddaię. *Calep* 1076a, 293b, 905b.

Zwrot: »wiecznie [= na zawsze] oddawać« (1): Dico – Wiecznię [!] oddaie [!]. *Calep* 319a.

Synonimy: **4.** *nagradzac, odczyniac, oddzialawac, oddzialowac, oddzialywac, odpłacac, odpłacac się, odpłacowac, odpłatowac, odwetowac, wetowac, wetowac się*; **11.** *odnaszac, odnosic*; **12.** *odkazowac, odmawiac, odpowiadać, odprawiac, odprawowac*.

Formacje współrdzenne cf DAĆ.

Cf **ODDAJĄCY, ODDAWAJĄCY, ODDAWANIE, ODDAWANY**

KW, MG